

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

ΛΑ ΠΕΡΟΥΖ Η ΕΙΡΩΝΕΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Γαλλική Αυστραλέζικη κουλτούρα;

Προχθές ήταν η ημέρα της Βαστίλης εθνική εορτή των Γάλλων. Πολλοί δεν γνωρίζουν ότι και εδώ στην Αυστραλία γιορτάζεται και μάλιστα με μεγάλες τιμές. Πού γίνεται αυτό; Μα φυσικά στο Λα Περούζ. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η σύγχρονη ιστορία της Αυστραλίας έχει να κάνει και με τους Γάλλους. Αλλωστε πολλοί θεωρούν τους Γάλλους σαν τον «Δεύτερο Στόλο» κατά αντιστοιχία του «Πρώτου στόλου» των Βρετανών, που γιορτάζουμε εδώ σαν εθνική εορτή. Και όλα έχουν να κάνουν με τον εξερευνητή Λα Περούζ.

Ο Ζαν-Φρανσουά ντε Γκαλώπ γεννήθηκε κοντά στο Αλμπί της νότιας Γαλλίας. Πατέρας του ήταν ο Βικτόρ-Ζοζέφ ντε Γκαλώπ, από παλαιά οικογένεια της περιοχής. Το Lapérouse ήταν η ονομασία μιας οικογενειακής ιδιοκτησίας και ο Ζαν-Φρανσουά την προσέθεσε στο επώνυμό του. Πήγε σε κολέγιο των Ιησουιτών και μετά, σε ηλικία 15 ετών, εισάχθηκε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων στη Βρέστη. Υπηρέτησε δε διάφορες αποστολές και ύστερα από την Γαλλοαμερικανική Συμμαχία, ο Λαπερούζ πολέμησε εναντίον του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού στα ανοικτά των αμερικανικών ακτών και κυβέρνησε νικηφόρα τη φρεγάτα L'Astrée στη Ναυμαχία του Λούισμπουργκ το 1781. Το 1785 ο Λαπερούζ διορίστηκε από τον βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκο ΙΣΤ΄ και από τον Υπουργό των Ναυτικών μαρκήσιο ντε Castries, ως επικεφαλής μιας εξερευνητικής αποστολής γύρω από τη Γη, καθώς πολλές χώρες εκείνη την περίοδο άρχιζαν ταξίδια επιστημονικών εξερευνήσεων.

Ως στόχοι της εξερευνητικής αποστολής τέθηκαν η συμπλήρωση των εξερευνήσεων στον Ειρηνικό Ωκεανό του Τζέιμς Κουκ (τον οποίο θαύμαζε ο Λα Περούζ), η διόρθωση και η συμπλήρωση των χαρτών της περιοχής, η σύναψη εμπορικών συμβολαίων, το άνοιγμα νέων θαλάσσιων γραμμών και ο εμπλουτισμός της γαλλικής επιστήμης και των γαλλικών επιστημονικών συλλογών. Επομένως οι σκοποί της αποστολής ήταν γεωγραφικοί, επιστημονικοί, εθνολογικοί, οικονομικοί και πολιτικοί. Επρόκειτο να εξερευνήσουν τόσο τον βόρειο όσο και τον νότιο Ειρηνικό, συμπεριλαμβανομένων των ακτών της Άπω Ανατολής και της Αυστραλίας, και να στείλουν αναφορές μέσω των υπάρχοντων ευρωπαϊκών σταθμών στον Ειρηνικό. Τα πλοία της αποστολής του Λαπερούζ ήταν το Πυξίς (La Boussole) και το Αστρολάβος

Ημέρα της Βαστίλης στο Λα Περούζ.

(Astrolabe). Απέμενε το σημαντικότερο, η επιλογή των μελών των πληρωμάτων των δύο πλοίων.

Ο «Μέγας Ναπολέον» παραλίγο Αυστραλός

Ποιός θα το πίστευε ότι ο Λα Περούζ λίγο έλειψε να είχε στο πλήρωμα του κάποιον άγνωστο νεαρό με το όνομα Βοναπάρτη. Μεταξύ των ανδρών που είχαν κάνει αίτηση για την αποστολή ήταν και ένας δεκαεξάχρονος Κορσικανός ονόματι Ναπολέον Μποναπάρτ, ο μετέπειτα γνωστός ως «Μέγας Ναπολέον». Τότε ήταν ανθυπολοχαγός της στρατιωτικής ακαδημίας των Παρισιών και μπήκε στον προκαταρκτικό κατάλογο, αλλά τελικώς δεν επιλέχθηκε για την αποστολή και έμεινε στη Γαλλία. Εκείνη την περίοδο, ενδιαφερόταν να υπηρετήσει στο ναυτικό αντί του στρατού ξηράς λόγω της ικανότητάς του στα μαθηματικά και τις βολές, αμφότερα εκτιμώμενα τότε περισσότερο στα πολεμικά πλοία.

Ο Λαπερούζ αναχώρησε τελικώς με 220 άνδρες από τη Βρέστη την 1η Αυγούστου του 1785 και διέσχισε ομαλά τον Ατλαντικό Ωκεανό, πέρασε το Ακρωτήριο Χορν και διερεύνησε την ισπανική αποικιακή κυβέρνηση στο Κυβερνείο της Χιλής. Στις 9 Απριλίου 1786 έφθασε στο Νησί του Πάσχα και δύο ημέρες αργότερα απέπλευσε για τις Νήσους Σάντουιτς, τη σημερινή Χαβάη, όπου έγινε ο πρώτος Ευρωπαίος στην ιστορία που πάτησε το πόδι του στο νησί Μάουι. Μετά από πολλές περιπέτειες γύρω από τον Βόρειο Ειρηνικό κατευθύνθηκε νότια. Το πρώτο νησί που μπορεί να θεωρηθεί αυστραλιανό έδαφος ήταν το νησί Νόρφολκ ένα μικρό νησί στον Ειρηνικό ωκεανό ανάμεσα στην Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία και τη Νέα Καληδονία και αποτελεί εξωτερική περιοχή της Αυστραλίας μαζί με 2 γειτονικά νησιά.

Η αποστολή συνέχισε στην Αυστραλία, φθάνοντας έξω από τον Κόλπο Μπόταν στις 24 Ιανουαρίου 1788, πάνω που ο Άρθουρ Φίλιπ επιχειρούσε να αλλάξει τη θέση για τη νέα αποικία καταδίκων στο Σίντνεϊ Κόουβ του Πορτ Τζάκσον. Ο «Πρώτος Στόλος» δεν μπόρεσε να φύγει πριν την 26η Ιανουαρίου εξαιτίας μιας φοβερής θαλασσοταραχής, η οποία εμπόδιζε επίσης τα πλοία του Λαπερούζ να εισέλθουν στον κόλπο. Οι Βρετανοί δέχθηκαν ευγενικά την αποστολή του Λαπερούζ και οι δύο επικεφαλής αντάλλαξαν βοήθεια και χρειαζόμενες προμήθειες. Ο Λαπερούζ πέρασε 6 εβδομάδες στη νέα αποικία, που θα εξελισσόταν αργότερα στο Σίδνεϊ.

Οι πρωτοπορία των Γάλλων

Ενώ οι Βρετανοί έστελναν κατάδικους οι Γάλλοι

προτίμησαν να αναδείξουν το δικό τους πολιτιστικό επίπεδο. Για πρώτη φορά λοιπόν στην σύγχρονη ιστορία της Αυστραλίας καταγράφονται τα εξής: Οι Γάλλοι εγκατέστησαν ένα αστεροσκοπείο, τέλεσαν τη Θεία Λειτουργία, πραγματοποίησαν γεωλογικές παρατηρήσεις και ίδρυσαν κήπο, όλα για πρώτη φορά στην ιστορία της Αυστραλίας. Ο ιερέας τους από τον Αστρολάβο τάφηκε εκεί και τιμάται επισημώς στην επέτειο του θανάτου του. Παρά το ότι ο Φίλιπ και ο Λαπερούζ δεν συναντήθηκαν ποτέ προσωπικά, καταγράφηκαν 11 επισκέψεις μεταξύ των Γάλλων και των Βρετανών. Από το 1825 μέχρι σήμερα, κυβερνήτες του Γαλλικού Ναυτικού αποτίουν τακτικά φόρο τιμής στο Μνημείο του Λαπερούζ που ανεγέρθηκε εκεί. Κάθε χρόνο τιμώνται εκεί η Εθνική Εορτή της Γαλλίας, η «Ημέρα Λαπερούζ» και η θεμελίωση του Μνημείου από τον Υασίντ ντε Μπουγκαινβίλ.

Ο Λαπερούζ εκμεταλλεύθηκε την ευκαιρία για να αποστείλει τα ημερολόγιά του, χάρτες και επιστολές στην Ευρώπη με ένα βρετανικό πλοίο που θα έφευγε εκείνες τις ημέρες, το Alexander. Αφού προμηθεύθηκε φρέσκο νερό και ξυλεία, απέπλευσε με την αποστολή του στις 10 Μαρτίου για τη Νέα Καληδονία, τις Νήσους Σάντα Κρούζ, τις Νήσους του Σολομώντα, τις Λουισιάδες και τη δυτική ακτή της Αυστραλίας. Ο Λαπερούζ είχε γράψει ότι ανέμενε να επιστρέψει στη Γαλλία τον Ιούνιο του 1789. Τα όσα έστειλε με το Alexander έφθασαν τελικώς στο Παρίσι, όπου και εκδόθηκαν το 1797 υπό τον τίτλο Voyage de La Pérouse. Ωστόσο, κανένας δεν τον ξαναείδε ποτέ, ούτε αυτόν, ούτε κάποιον από τους άνδρες του.

Και κάτι ακόμα. Ίσως για εμάς τους Έλληνες μας φαίνεται υπερβολικό αλλά όπως γνωρίζουμε η σύγχρονη αυστραλιανή ιστορία μετρά πολύ λίγα χρόνια ζωής και κάθε εύρημα μετά από τον ερχομό των ευρωπαίων έχει σημασία. Οπότε τα απομεινάρια από παλιά μπουκάλια κρασιού που σύμφωνα με τους Αυστραλούς «αρχαιολόγους» άφησε ο Λα Περούζ στην επίσκεψή του θεωρούνται πολύτιμο αρχαιολογικό υλικό. Κατά τη διάρκεια έρευνας σε μια ανασκαφή στη Χερσόνησο του Kurnell, ανακαλύφθηκαν τα θραύσματα ενός μπουκαλιού. Τα 28 κομμάτια της γαλλικής φιάλης που ανακαλύφθηκαν δεν ήταν από την πρώτη στιγμή αναγνωρίσιμα ως γυαλί. Όμως οι ειδικοί παρατήρησαν μια σχεδόν άθικτη σφραγίδα από τον κατασκευαστή σε ένα από τα κομμάτια το οποίο είχε γίνει σε καλούπι. Απεικονίζει δύο φύλλα από αμπέλι και ένα τσαμπί σταφύλι καθώς και την επωνυμία BALGUERIE & CIE BORDEAUX η οποία είναι μια παλιά και γνωστή εταιρεία και προμηθευτής κρασιού στο τότε γαλλικό ναυτικό στόλο. Δύο αιώνες αργότερα κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι αυτό είναι το παλαιότερο αναγνωρίσιμο γαλλικό μπουκάλι κρασιού που βρέθηκε στην Αυστραλία. Οι ημερομηνίες και οι συνθήκες έχουν ταυτοποιηθεί και η μόνη περίπτωση είναι, ότι το μπουκάλι έχει έρθει στο Botany Bay με ένα από τα πλοία του Lapérouse.

(Η ειρωνεία είναι ότι μια εβδομάδα νωρίτερα να ερχόταν ο Λα Περούζ ίσως τώρα η επίσημη γλώσσα της Αυστραλίας να ήταν τα γαλλικά...).

Το Γαλλικό μνημείο στο Λα Περούζ